

Zondag 15 oktober 1916 – enige editie

Londen, 14 oktober. Officieel bericht van hedenmiddag: Gisteravond hebben wij twee geslaagde invallen in vijandelijke loopgraven gedaan, ten noordwesten van Ieper en ten zuidwesten van Hulluch.

De hogeschool te Gent.

Havre, 14 oktober. Het Belgisch Staatsblad bevat een verslag aan de koning, gevolgd door een besluit tegen de personen, die inzake het vraagstuk van de hogeschool te Gent de hand gereikt hebben aan generaal von Bissing, de Duitse gouverneur-generaal in België. Dit vraagstuk, zo wordt er in het verslag gezegd, was voor de oorlog bij het Belgische parlement aanhangig. Na de oorlog zal het aan de wetgevende macht zijn, daaraan een oplossing te geven. Het is een nationale kwestie, die slechts opgelost kan worden door de soevereiniteit der natie. Geleerden en schrijvers, die tot de voormannen en leiders van de Vlaamse Beweging behoren, weigeren met verontwaardiging onderwijs te geven aan een inrichting, die door de Duitse vlag gedekt wordt. Twee voortreffelijke meesters der Belgische historische wetenschap zijn naar Duitsland weggevoerd. Toch hebben enkele medeburgers, plichtvergeten ambtenaren of particulieren, verraders van hun land, aan de roep van de vijand gehoor gegeven en er in toegestemd colleges te geven onder toezicht van de bezettende macht. Deze bedroevende slapte vormt een contrast met de bewonderenswaardige en standvastige houding van de gehele bevolking. De onwaardige ambtenaren, die met de vijand heulen, zullen voor goed ophouden te behoren tot de Belgische staatsdienst. De diploma's, door de nieuwe universiteit verleend, zullen in België geen geldigheid tegenover de wet bezitten. Wij besluiten daarom het volgende:

Art. 1. De Belgische ambtenaren en de particulieren, die op zich genomen hebben colleges te geven of functies te bekleden aan de nieuwe universiteit, te Gent door de Duitse overheid gesticht, en die dragers zijn van het onderscheidingsteken van de orde van Leopold of van een andere nationale orde, worden, onverminderd de maatregelen waar zij later het object van kunnen zijn, van die orde vervallen verklaard.

Dit koninklijk besluit, dat genomen is in het grote Belgische hoofdkwartier, draagt de handtekingen van de ministers Pouillet en baron Beyens.

Belgische socialisten in Nederland.

Een "propagandacomité" van uit België uitgeweken socialisten had tegen gisterenmiddag te Amsterdam een vergadering belegd, waartoe alle Vlaamse en Waalse arbeiders waren opgeroepen. Aan de bestuurstafel zaten de heren C. Huysmans en Lapierre, een Belgische geïnterneerde en een burger, benevens de heer F. van der Goes.

De voorzitter, de heer Voorzanger, zette de bedoeling van de vergadering uiteen: men had gemeend, gezien de lange duur van de oorlog, de uitgeweken Belgische arbeiders te moeten organiseren. Daartoe was opgericht de "Landelijke Bond van Belgische arbeiders", welke bedoelt in de verschillende plaatsen van ons land afdelingen te stichten.

Het eerst voerde het woord voor de Walen de heer Lapierre, lid van de Centrale Raad van de Belgische Arbeiderspartij, die de vraag behandelde: "Waarom moeten de Belgische arbeiders in Nederland zich organiseren?"

De heer Lapierre begon met de groeten over te brengen van de kameraden, die in België achtergebleven zijn, gebukt “sous les bottes des Prussiens” (applaus). De regels van de Belgische Arbeiderspartij, aldus spreker, zijn vastgesteld om te gelden onder normale omstandigheden. Nu evenwel de omstandigheden zo zijn gewijzigd, staan wij voor andere, voor nieuwe plichten. Dit geldt ook en niet het minst voor de Belgische arbeiders, die hetzij als geïnterneerden, hetzij als vluchtelingen, in neutrale landen verblijven. Daarbij komt dat de arbeiders, die in België zijn gebleven, ten enenmale niet vrij zijn in hun verenigingsleven en in hun uitingen, terwijl zij tengevolge van de Duitse censuur op de dagbladen maar zeer onvolledig kennis kunnen nemen van de belangrijke gebeurtenissen. Dit is voor de arbeiders, die in Nederland zijn, geheel anders, en daarom hebben zij juist tot plicht, om een voornaam deel van de taak der Belgische arbeiders weer op te nemen. Temeer omdat velen, ook van de beste partijgenoten, niet meer teruggezien zullen worden, niet meer aan de arbeidersbeweging zullen deelnemen. En nu is er wel “Godsvrede”, en wij, socialisten, zullen ons aan die godsvrede houden, voor zover wij er niet de dupe van worden, en zolang ook de anderen zich eraan houden, maar dat neemt niet weg, dat wij toch socialisten blijven en socialisten moeten blijven. Na de oorlog, zowel als daarvoor, zal de maatschappij bestaan uit twee gedeelten, zal de klassenstrijd gevoerd moeten worden. Maar al zijn wij socialisten, wij zijn ook Belgen. Wij zijn Belgische socialisten. En als zodanig, zegde spreker, wil ik hier de gelegenheid waarnemen om het mijne te zeggen over het annexionisme van sommigen in België en daarbuiten. Laat ons dan constateren, aldus de heer Lapierre, dat zij, die, opkomend voor de belangen der kleine naties, België willen vergroten ten koste van Jan, Piet of Klaas onder de burens – dat zij gek zijn.

Spreker staat uitvoerig bij het annexionisme stil, en constateert, dat het niet aangaat de bewoners van zekere landstreken een nationaliteit op te dringen, welke niet de hunne is. Wij Belgen immers ook zouden ons daartegen verzetten! Maar er is nog wat anders. De partijen welke tot nu toe de macht hadden in België, wensden die te behouden ook na de oorlog, en, gezien het Belgische verkiezingsstelsel, gezien ook de aard van de bevolkingen aan de linker Maasoever, in Limburg, in het land van Aken en in de Eiffel, hopen zij door annexaties van die gebieden een krachtige versterking te krijgen van hun macht.

Ook dit, en vooral dit, is een reden waarom de Belgische socialisten het annexionisme moeten bestrijden. Zij behoren zich op het standpunt te stellen, dat deze oorlog de laatste moet zijn (applaus).

Spreker besluit met een opwekking om propaganda te maken voor de oprichting van socialistische groepen van Belgen in Holland.

De heer C. Huysmans sloot zich aan bij wat de heer Lapierre had gezegd aangaande de godsvrede. De 4^e augustus 1914 is in de Belgische volksvertegenwoordiging geconstateerd, dat België een verdedigingsoorlog voerde. Dit was juist, want de bedoeling van de Duitsers was niet slechts om door België heen Frankrijk te overweldigen, zij wilden ook België overweldigen. Anders toch was de politiek van von Bethmann Hollweg onverklaarbaar.

Sedert enkele maanden is de toestand veranderd. De oude twee Belgische groepen hebben zich weer geroerd. De scheiding is weer gekomen tussen de Groot Belgen, die een groter België wensden door annexatie, en de Klein Belgen, die genoeg hebben aan een koninkrijk Vlaanderen.

Zij beiden zijn ontrouw geworden aan het standpunt van 4 augustus 1914, zij zoeken hun wil door te drijven, de ene door de hulp der vrienden, de andere door de hulp der vijanden.

Spreker behandelt eerst het annexionisme, dat, zegt hij, wordt gedreven niet als landsbelang, maar als partijbelang. Wat betekent het Scheldevraagstuk nog voor België? De geschiedenis heeft geleerd dat het idee van Brialmont – Antwerpen als toevluchtsoord – onhoudbaar is, en sedert is het Scheldevraagstuk slechts een voorwendsel.

Dan komt spreker tot de Flamingante activisten. De Duitse demoralisatiepolitiek is er op uit om “het blok te breken”. De Duitsers zijn daartoe begonnen met de arbeiders. Een deputatie van de Duitse regering kwam in het Volkshuis en bood de hulp van de Duitsers aan in de arbeidersbeweging. En spreker heeft in opdracht van de arbeiders geantwoord:

“Wij hebben met u niets te maken” (applaus). Dit was geen politiek van dapperheid, maar van voorzichtigheid. Men begreep wel, dat men aan die Duitse medewerking niets had, omdat de Duitsers zagen, dat zij bij de arbeiders niet slaagden, hebben zij het overal elders gezocht, totdat zij terecht kwamen bij de flaminganten. En daar vonden ze de ezels, die stom genoeg waren om hen in hun demoralisatiepolitiek te steunen. Spreker vindt dat zo erg, dat hij niet zal nalaten de Flamingante activisten te bestrijden, en dat hij zal weigeren ooit weer met een van hen van één tribune te spreken.

Na al de wandaden, door de Duitsers in België bedreven, komen zij nu met het “geschenk”, - de Vlaamse hogeschool. De arbeiders weigerden de Duitse geschenken, maar de Flamingante activisten hebben hun geschenk aanvaard. En zij verdedigden dit door te zeggen, dat wat von Bissing doet ook volgens internationaal recht

wet is. Ja zeker, zegt spreker, het is wet – zolang als von Bissing blijft! Maar als wij in België terug komen, zullen wij alles vernietigen, wat de Duitsers in België hebben gemaakt, al moeten wij daarmee ook sommige goede dingen vernietigen.

Wij willen de godsvrede handhaven, herhaalt spreker, maar zonder dat wij er het slachtoffer van willen worden. En het eerste middel om dat te voorkomen is controle op de regering. Die controle moet worden doorgedreven door aandrang van het front en van achter het front. Het kan niet bestendig worden dat de regering alleenheerser is. De kamers kunnen niet bijeenkomen, maar er zijn 40 kamerleden beschikbaar, dat is voldoende om 10 ministers te controleren. En dat is temeer nodig nu in zekere kringen in Frankrijk en Holland gedreven wordt naar annexionistische, naar imperialistische politiek. Dat mag nooit worden geduld! België verkeert juist in de prachtige morele positie, dat het zich niets te verwijten heeft. Dit moet spreker de klerikale Belgische regering nageven, dat zij precies haar verplichtingen is nagekomen – tenzij dan misschien dat zij zekere elementen een beetje te veel vrij gelaten heeft in het kleineren van Frankrijk – diezelfde elementen, die nu in aanbidding geknield liggen voor “la France éternelle”.

Het gevolg van deze zuivere positie is, dat wij bij de vredesonderhandelingen kunnen staan op wat ons recht is. Wij, socialisten, wij moeten ons verzetten tegen dat imperialisme! Wij moeten blijven strijden voor de Internationale, erkennend, dat er ook in Duitsland groepen zijn, waarvan de democratisering van dat land zal uitgaan.

Spreker besluit met de Belgen op te wekken om lid te worden van de nieuw opgerichte bond, maar ook van de Nederlandse vakbonden en coöperaties.

Daarna zegt de heer Huysmans nog een en ander over de toestand der Belgische geïnterneerden. Die toestand is in de verschillende kampen anders. In Harderwijk is het goed, en het ware te wensen, dan van Zeist hetzelfde gezegd kon worden. Toch is in het algemeen de toestand goed, de generaals Snijders en Onnen hebben gedaan wat zij konden. Maar er blijven nog enkele zaken te wensen. In de eerste plaats erkenning ook voor de geïnterneerden van het recht, dat de Hollandse soldaten hebben, om zich te organiseren in hun politieke clubs en om te lezen de bladen van hun overtuiging. In dit verband oppert spreker de vraag, of het wel juist is, dat de geïnterneerden geïnterneerd zijn – wat hij ontkent: zij hadden naar zijn mening vrijheid moeten hebben om naar Le Havre te gaan – maar nu ze eenmaal geïnterneerd zijn, nu moeten ze ook het Hollandse recht van de Hollandse soldaten hebben.

De heer F. van der Goes sprak daarna, naar hij zegde zonder bepaalde opdracht, namens het partijbestuur van de S. D. A. P. enkele woorden van sympathie en opwekking en zegde de medewerking van de S. D. A. P. toe.

Daarna werd de vergadering gesloten.